

N:o 111.

Af Herr Hedengren: Om ändring i Förordningen rörande prestval.

Då det väl måste erkännas, att af alla valförrättningar, som ifrågakomma inom vårt land, inga äro mera magtpåliggande än de, genom hvilka församlingens själasörjare utses, enär af dessa vals utgång kan bero ej allenast enskilda individers utan äfven generationers både andliga och lekamliga välfärd, så borde dessa val vara ordnade på ett sådant sätt, att ändamålet med dem vunnas, som är erhållandet af redliga, allvarliga och för Guds ära och människors sanna väl nitiska lärare.

Männe man väl kan säga, att det hittills i vårt land brukliga sättet för prestval i allmänhet medfört ett så önskvärdt resultat, eller har man icke tvärtom att beklaga, att ofvannämnda viktiga ändamål ganska ofta förfelas just till följd af de stora brister, som vidlåda sjelfva valsättet och hvarigenom intriger och magtspråk ofta inverka mer än de sökandes egenskaper på resultatet. Visar det sig icke tyvärr ofta vid dessa val att inflytserika personer, boende inom församlingen eller egande ströhemman eller annan egendom inom densamma, icke tveka att, för att få en person vald, till hvilken de stå i släktskaps- eller vänskapsförbindelser eller i hvilken de vänta sig en glad och angenäm sällskapsbroder, begagna det tillfälle, som den ända till bråkdelar graderade röstskalan och den öppna voteringen erbjuda för att genom hotelser, lockelser och öfvertalanden eller andra otillåtliga medel utöfva ett otillbörligt och ofta afgörande inflytande på valens utgång.

Om någonsin personlighets-principen bör tillämpas, så är det väl vid prestval, enär vid desamma numera efter kommunal-författningarnes tillkomst egentligen rent andliga intressen äro i fråga, hvarföre ock den ena församlingsmedlemmen dervid borde ega lika talan med den andra, oberoende af deras olika förmögenhets-vilkor, eftersom den enas själ är lika dyrbar och behöfver lika mycket andlig vård som den andras. Att deremot, som nu sker, vid utseende af ordets tjenare begagna ett sådant valsätt, hvarigenom ingen eger rösträtt i sin egenskap af människa eller medlem af kyrkosamfundet utan i ett

bestämt aritmetiskt förhållande till sitt egande eller innehavande af hemman och lägenheter, bruk, masugnar, glasbruk, qvarnar och dylikt, synes mig vara i högsta måtto olämpligt i synnerhet sedan graderad skala eller så kallad förstärkt personlighet icke mera ifrågakommer vid val af ombud till riksdag, oaktadt vid utöfningen af riksdagsmannakallet en mängd frågor förekomma, af hvilkas afgörande den större egendomsegaren mera beröres än den, som innehar en ringare samhällsställning. Då numera vid dessa val alla röster beräknas lika och afgifvas med slutna sedlar, hvarigenom en otillbörlig inverkan på valens utgång i betydlig mån förebygges och rösterna kunna afgifvas långt mera oberoende af främmande inflytelser än vid öppen votering, så borde efter min åsigt äfven samma valsätt med om möjligt ännu större skäl användas vid prestval, enär dessa, om de misslyckas, kunna föranleda obotlig skada ej allenast för en kort tidrymd utan äfven för mansåldrar.

En annan allmänt erkänd stor brist vidlåder äfven det nu brukliga valsättet, hvarigenom så godt som händerna bindas på församlingens medlemmar, den nemligen att valet är inskränkt till tre prestmän, hvilka af en utom församlingen stående myndighet blifvit satta på förslaget, icke uteslutande till följd af deras embetsgåfvor, andliga nit och erfarenhet, utan hufvudsakligast derföre, att de i afseende på tjensteår och så kallade lärda meriter stått framom deras medsökande. Detta gör, att de väljande ofta råka i den största förlägenhet och tveksamhet vid valet ej till följd af de sökandes utmärkta egenskaper utan af den motsatta anledningen, att de ofta hafva svårt att blifva ense med sig sjelfva vid besvarandet af den frågan, *hvilkens af de trenne föreslagna personerna val är förenadt med den minsta vådan för församlingen.*

Hvad kunde vara billigare än att en församling, som efter gällande lag är skyldig att bekosta sitt presterskaps underhåll — ett åliggande, som blifvit ännu mera betungande genom bestämmelsen vid de pågående prestlöneregleringarne om lönernas utgående i penningar i stället för i varor — egde rättighet att till själasörjare utse hvilken som helst dertill lagligen kvalificerad prestman, som den sjelf funne lämpligast och för hvilken den kunde hysa aktning och förtroende. Skulle icke måhända, i händelse en sådan valfrihet lemnades församlingarne, ett behöfligt korrektiv mot den mer och mer öfverhandtagande prestbristen vinnas, i det ett större antal unge män med afgjord böjelse och framstående gåfvor för prestembetet än hittills skulle föranledas att inträda i detta kall, då de kunde hoppas att snart få komma i verksamhet såsom församlingslärare. Att deremot, som nu sker, församlingen genom ett densamma påtvingadt förslag nödgas göra sitt val bland personer, hvilkas ansökningar föranledts vare sig af begär efter högre inkomster eller lättare tjänstgöring, eller som upphunnit en ålder, då efter naturens ordning förmågan att verka mer och mer aftager eller som tröttnat vid lärarebefattningen i skolan

och nu söka sig i det för dem främmande församlings-herdekallet en lugn reträtt på gamla dagar, hvaruti de kunna föra ett angenämt och sorgfritt lif till döddagar, synes mig vara ej allenast obilligt utan äfven i högsta måtto förderfligt.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, får jag härmed vördsam samt föreslå, att Riksdagen måtte med afseende på sättet för presterliga embetens tillsättande inom sådana församlingar, hvilka icke äro regala, för sin del besluta:

1:o att samtliga å kyrkostämma röstegande medlemmar af ett pastorat må ega rättighet att deltaga i prestval;

2:o att vid sådana val alla röster skola räknas lika samt afgifvas med slutna sedlar;

3:o att sedan vid inträffande ledighet förslag blifvit af Konsistorium på öfligt sätt upprättadt, det måtte stå församlingarne fritt att på frågodagen begära en eller flera extra profpredikanter, så vida minst en tredjedel af de närvarande röstberättigade enligt första punkten förenar sig om någon viss till embetet enligt gällande lag qualificerad prestman, utan afseende på till hvilket stift han hör, hvilken eller hvilka må ega ej allenast att predika prof efter dem, som ega förslagsrum, utan äfven att gemensamt med dessa komma under omröstning.

Genom denna sista bestämmelse skulle ingen prest mista sin hittills egande ansökningsrätt; men kunde icke påtvingas en församling mot dess vilja, hvarjemte minoriteten erhöle åtminstone den fördel att få sin kandidat pröfvad och underkastad omröstning gemensamt med majoritetens och dem, som af Konsistorium blifvit uppförda på förslaget.

Stockholm den 25 Januari 1867.

O. Hedengren.
